

מסכת סוכה

פרק ראשון

דף ב' ע"א

אייר מבטל הסכך ברוב

(א) ר"ה ושחמטה מרובה מצלתה, הטועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו, ועל שם הסכך קרוי סוכה, עכ"ל. והק' המהרי"ץ חיות, דהדין ביטול ברוב לא נאמר רק היכא דנמערב לגמרי וליכא שום היכרא על המיעוט, והכא דהמיעוט ניכר במקומו מה שיך ביטול ברוב. ומבואר כן להדיא ברש"י לקמן (דף ט' ע"ב) שכתב וז"ל, בשחמטן השפיל ענפיו למטה מעורבין עם סכך כשר ואין גראין צעין, וסכך כשר רבה עליו ומבטלו, עכ"ל. הרי מבואר דדוקא בשאין ניכרין שיך הדין ביטול, אבל הכא שניכרים לא שיך דינא דביטול ברוב.

והנה הט"ז (סי' תל"ב) הביא מהלבוש שהק' כעין זה, דהרי פסק המחבר דסוכה שאין בה ז' על ז' ואיכא סכך פסול פחות מג' כשרה וישנים תחמיו, ומנטרף להשלים השיעור סוכה, והיינו כדן כל איסור המתבטל בהיתר, ואין מתבטל הסכך הפסול כיון דניכר, ע"ש.^א

(ב) הבהרי"ץ חיות מיישב זה עפ"י ש"כ הר"ן (גריס פירקין) דדעת רש"י, דכוונתו להסכך בטל ברוב פירושו דהכל בטל ברוב ולא הסכך. וכ"כ

בספר המכתס וז"ל, דבטל "הכל" בהמיעוט, עכ"ל. הרי מבואר דהכל נתבטל.^ב

אולם הפנ"י כתב, דמרש"י לא משמע דמיירי לגבי הכל, דהרי בסו"ד כתב דעל שם הסכך קרוי סוכה, ולפי הנ"ל הול"ל על שם הכל קרוי סוכה. וכן בחוס' רי"ד לקמן (דף כ"ב ע"ב) כתב וז"ל, שכיון שחמטה מרובה מזילתה בטל לי להאי "סכך" לגמרי כאילו אינו, עכ"ל. ומשמע להדיא דהביטול הוא בהסכך, ואפ"ה כתב דהוי כמי שאינו, ולדבריו ק' מה שהקשינו. וכ"כ הר"י מלוניל וז"ל, ושחמטה מרובה מזילתה פסולה, דבטל המיעוט ברוב, ונמצא שאין לה "סכך" כלל, עכ"ל. והנה לשיטת הג"ל הדרא קושיא המהרי"ץ חיות, דהיאך אפשר שהרוב יבטל המיעוט, הא המיעוט ניכר.

ועוד יש לעיין בעיקר תי' המהרי"ץ חיות, דמה מרווח במש"כ דרש"י מיירי דהכל, הא גם כל הוי דבר שניכר, והיאך יכול לבטל הכל.

(ג) הקהלות יעקב (סי' א') ביאר דכוונת רש"י אינו מטעם ביטול ברוב, אלא מדין רובו ככולו, דהיינו דדין ביטול ברוב נלמד מקרא דאחרי רבים להטות, ומה דילפינן מקרא דאחרי רבים להטות

א. הנה במתניי בכלאים (ריש פ"ב) תנא, כל סאה שיש בו רובע ממין אחר ימעת רבי יוסי אומר יבור וכו', ע"כ. וחרע"ב כתב וז"ל, ימעת אותו מין אחר המעורב בו עד שיפחת הרובע ויתבטל בתוך הסאה, ומותר לזרוע, ולא מיתסר משום זרע כלאים, עכ"ל. והק' התו"י וז"ל, ותמוחה לי מילתא דלא שיך ביטול ברוב אלא כשאין ניכרין, דבניכרין אין שיך לומר ביטול וכו', עכ"ל. וזהו כמו שהקשינו על רש"י. ובתוס' אנשי שם כתב וז"ל, וי"ל דהאי ביטול דהכא כההוא דתנן בפ"ג דפסחים, בצק שבסדקי עריבה אם אין כזית במקום אחד בטל במיעוט, אע"י דניכר החמץ, ע"כ. ואין זה דומה לתערובות איסור אכילה, דחתם בטעמא תליא מילתא, ולפי"ז י"ל אף שכבר זרע כלאים ונעשה האיסור מהי"ת, אוליגן בתר רוב, ורבען נתנו שיעור רובע וכו', עכ"ל. הרי מבואר דשיך ביטול במיעוטו אפי' בדבר שניכר. ואפשר דזהו הבהאר ברש"י בסוגיין, וצ"ע.

ספר

סוכת חיים

על מסכת

סוכה

חידושים ביאורים והערות
בדברי הגפ"ת והראשונים
על כל דפי המסכת

מאת

שמחה בונם בלאאמור"ד הרה"ג ר' ישראל דוד שליט"א לונדינסקי

ליקוואד

תשס"ז